

2775

6956

II. SPRAWOZDANIE
WYDZIAŁU TOWARZYSTWA
DLA POPIERANIA
POLSKIEJ NAUKI ROLNICTWA
ZA ROK 1903.

KRAKÓW
DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
POD ZARZĄDEM JÓZEFA FILIPOWSKIEGO
1904.

Towarzystwo dla popierania polskiej nauki rolnictwa założonem zostało w roku 1902. Czynności Wydziału, wybranego przez I. Walne Zgromadzenie w dniu 18 czerwca tegoż roku, w ciągu pierwszego półrocza istnienia Towarzystwa, nieposiadającego w chwili założenia ani dosyć znacznego funduszu zakładowego, ani dostatecznej liczby członków, z konieczności ograniczyć się musiały najpierw do zorganizowania administracyi, t. j. założenia ksiąg, przygotowania odpowiednich druków i zakupienia potrzebnych przyborów biurowych, a następnie do rozpowszechniania wiadomości o założeniu Towarzystwa, celem zjednania mu większej liczby członków i zebrania w ten sposób funduszu, któryby pozwolił przystąpić do spełniania tych celów, jakie przyświecały założycielom Towarzystwa.

Zapewne długiego jeszcze będzie potrzeba czasu, zanim potrzeba podjęcia za pośrednictwem naszego Towarzystwa szeregu prac, zmierzających do podniesienia rolnictwa w kraju przez dźwignięcie rodzimej nauki rolniczej, znajdzie w szerokich kołach rolników naszych tak żywe zrozumienie i odczucie, iżby przez znaczny wzrost liczby członków i przez idące wraz z nim wzmożenie się zasobów materialnych Towarzystwa, Wydział jego mógł uwagę swoją skierować głównie ku organizowaniu prac, mających na celu podnoszenie nauk rolniczych w kraju, mniej się już troszcząc o zdobycie środków materialnych, potrzebnych do wykonania tych prac.

Jednakże wynik przygotowawczych czynności, podjętych jeszcze w roku 1902, był o tyle pomyslny, że pozwolił w roku następnym, z którego składamy sprawozdanie, urzeczywistnić pierwszy postulat założycieli Towarzystwa, a mianowicie rozpocząć wydawnictwo pierwszego w języku polskim naukowego czasopisma rolniczego.

Z pośród członków obszerniejszego Komitetu redakcyjnego, zaproszonych przez I. Walne Zgromadzenie, Wydział powołał ściślejszy Komitet redakcyjny, składający się z redaktora głównego Prof. Dr. Stefana Jentysa oraz czterech referentów: Prof. Dr. Emila Godlewskiego, Prof. Dr. Waleryana Kleckiego, Prof. Władysława Lubomęskiego i Prof. Józefa Mikułowskiego-Pomorskiego.

Ściślejszy ten Komitet postanowił wydawać pismo naukowo-rolnicze w formie tomów, składających się z kilku zeszytów, nie oznaczając ściśle liczby mających się ukazać w ciągu jednego roku, a to z powodu niemożności określenia jeszcze sumy pieniężnej, którą Redakcja obecnie może rozporządzać i na którą mogłaby stanowczo liczyć.

Czasopisma tego pod nazwą *Roczniki nauk rolniczych Wydawnictwo Towarzystwa dla popierania polskiej nauki rolnictwa* wydał Wydział w ciągu roku sprawozdawczego dwa zeszyty (nakład 500 egz.).

Zeszyt I., wydany w marcu r. 1903, jako wolumin objętości str. 176, zawiera prace:

- 1) Prof. Władysława Lubomęskiego: Obliczanie opłacalności płodów rolniczych;
- 2) Dr. Kazimierza Rogóyskiego: Prace Stacji doświadczalnej w Chojnowie w pierwszych trzech latach jej istnienia.

Zeszyt II., wydany w listopadzie r. 1903, jako wolumin objętości str. 362, zawiera rozprawy:

- 1) Tadeusza Michała Gołogurskiego: Maszyny i narzędzia, służące do uprawy kartofli;
- 2) J. Brzezińskiego: Rak drzew, jego przyczyny

i przejawy (z 23-ma rycinami). Przedruk z T. XLIII. Ser. B. Rozpraw Wydziału mat.-przyr. Akademii Umiejętności w Krakowie;

3) Emila Godlewskiego i Stefana Jentysa: Wymagania pokarmowe niektórych roślin gospodarskich.

Nadto Wydział wszedł w porozumienie z Zarządem krakowskiej Akademii Umiejętności, który się zgodził na to, aby wydawane przez Akademię *Materyały do fizyografii krajowej* zbierane przez *Sekcję rolniczą Komisji fizyograficznej* drukowane były w większej liczbie egzemplarzy i aby nadwyżka nakładu odstępowaną była Wydziałowi za zwrotem kosztu odbicia z doliczeniem 10% kosztów, z przeznaczeniem rozsyłania ich członkom Towarzystwa jako dodatku do *Roczników nauk rolniczych*.

Dzięki temu można było do pierwszego zeszytu *Roczników* dołączyć 200 egzemplarzy wydawnictwa Akademii, zawierającego następujące prace:

1) Seweryna Krzemienieckiego: Łąki w okolicach Liszek i Mnikowa;

2) Tegoż: Łąki podgórskie w Rabie Wyżniej, Zakopanem i Kościeliskach;

3) Konrada Mościckiego: Przyczynek do fizyografii jęczmienia;

4) Józefa Górala: Florystyczna analiza łąk (Trzebinia, Piła, Oblaszki, Regulice, Alwernia i Przeginia Duchowna);

5) Dr. Stanisława Golińskiego: Badania łąk, Siano II;

6) Aleksandra Nowickiego: Wydatność drzewostanów w naszych lasach w chwili ich sprzętu III.

Oprócz tego wiceprezes Towarzystwa, Prof. Mikułowski-Pomorski, ofiarował odpowiednią liczbę egzemplarzy VI i VII Sprawozdania krajowej Stacji chemiczno-rolniczej w Dublinach dla członków Towarzystwa na bezpłatny dodatek do *Roczników nauk rolniczych*.

Celem ułatwienia rozsyłania *Roczników nauk rolni-*

czych i odbierania za nie opłaty, Wydział wszedł w porozumienie z Administracją wydawanej w Warszawie *Gazety rolniczej*, która uprzejmie się zgodziła jedynie za zwrotem kosztów rozsyłać *Roczniki nauk rolniczych* w obrębie całego Imperyum rosyjskiego i pobierać za nie opłatę.

W wykonaniu uchwały II. Walnego Zgromadzenia, postanowił Wydział jak najbardziej udostępnić korzystanie z wydawanych przez Towarzystwo *Roczników nauk rolniczych*, oddając je do rozsprzedaży w handlu księgarskim.

Ceny ustanowił Wydział następujące:

Za cały tom <i>Roczników</i> K. 20 albo Rs. 8	
» zeszyt 1 » » 8 » » 3 kop. 20	
» » 2 » » 5 » » 2	

Sprzedaży komisowej i rozsyłania *Roczników* do księgarń polskich w kraju i zagranicą podjęła się księgarnia Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie, na następujących warunkach: w rozsprzedaży tomami (abonament) Spółka odlicza dla siebie 25% ceny księgarskiej, w rozsprzedaży pojedynczymi zeszytami — $33\frac{1}{3}\%$.

W celu rozpowszechnienia wiadomości o Towarzystwie naszym w szerokich kołach rolników, Wydział w pierwszym kwartale roku sprawozdawczego rozesłał wielu rolnikom w kraju Statut Towarzystwa oraz stosowną odezwę, idąc w tem za przykładem Komitetu statutowego, zawiązanego jeszcze przed założeniem Towarzystwa. W marcu tegoż roku, po ukazaniu się 1-go Zeszytu *Roczników nauk rolniczych*, Wydział przygotował *Sprawozdanie* za czas od założenia Towarzystwa do 10 marca 1903 r. Sprawozdanie to zawierało historję utworzenia Towarzystwa i stan jego ówczesny, sprawozdanie kasowe, zawiadomienie o ukazaniu się 1-go zeszytu *Roczników nauk rolniczych*, wreszcie odezwę do ogółu rolników, aby przez zapisywanie się na członków Towarzystwa, abonowanie *Roczników* lub składanie ofiar na rzecz funduszu zakładowego, zapewnili nie tylko stałe wydawanie czaso-

pisma, ale także umożliwili podjęcie innych prac, których celem jest podniesienie nauki rolnictwa w kraju. Sprawozdanie to rozesełane zostało wszystkim członkom Towarzystwa, redakcyom pism rolniczych i niektórym dzienników, oraz wielu rolnikom, do Towarzystwa jeszcze nie należącym. *Gazeta rolnicza*, wydawana w Warszawie, ogłosiła to Sprawozdanie *in extenso* w N-ro 18 z 2 go maja 1903, *Tygodnik rolniczy* krakowski — wydrukował je w N-ro 13 z 27 marca 1903. Nadto Redakcyja *Gazety rolniczej* podała przy sposobności ogłoszenia wspomnianego sprawozdania zawiadomienie, że przyjmuje opłatę za *Roczniki nauk rolniczych*, których rozsyłania się podjęła w Cesarstwie rosyjskiem i w Królestwie Polskiem.

Na podstawie tegoż *Sprawozdania* niektóre dzienniki podały obszerniejsze artykuły lub krótkie wzmianki o Towarzystwie i wydawanych przez nie *Rocznikach nauk rolniczych*.

W pismach rolniczych i w niektórych dziennikach umieszczał Wydział od czasu do czasu wiadomość o liczbie członków Towarzystwa i wysokości funduszu zakładowego, a nadto stale ogłaszał nazwiska osób, które przystąpiły do Towarzystwa jako członkowie dożywotni.

Specjalnie wypada zaznaczyć Wydziałowi poparcie, jakiego usiłowania jego doznały ze strony naszych towarzystw rolniczych.

Ze strony Towarzystwa rolniczego krakowskiego, najbliższego siedziby naszego Towarzystwa, poparcie to objawiło się najpierw tem, że Komitet Towarzystwa oraz jego prezes przystąpili do naszego Towarzystwa w charakterze członków dożywotnich, a niektórzy członkowie Komitetu w charakterze członków zwyczajnych; nadto organ Towarzystwa rolniczego krakowskiego, *Tygodnik rolniczy*, stale umieszczał wszelkie o Towarzystwie wiadomości, zawiadomienia i t. d., a na ogólnem Zebraniu Towarzystwa rolniczego, prezes jego, Zdzisław hr. Tarnowski, w gorących słowach polecał zgromadzonemu

reprezentantom rolnictwa zapisywanie się do naszego Towarzystwa.

Komitet galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie również przystąpił do naszego Towarzystwa w charakterze członka dożywotniego, a nadto rozpisał odezwę do 24 oddziałów Towarzystwa, wzywając je, aby się zapisywały na członków zwyczajnych. Odezwa ta odniosła już ten skutek, że do Towarzystwa naszego przystąpiło 6 oddziałów (przemyski, tarnopolski, łańcucki, jarosławski, bełzko-sokalski, stryjsko-żydaczowski i tłumacki). Oprócz tego, Komitet galic. Towarzystwa gospod. starał się wyjednać subwencję od Ministerstwa rolnictwa w kwocie rocznie 2.000 koron, celem poparcia wydawnictwa *Roczników nauk rolniczych*. Starania te dotychczas nie odniosły skutku, a zawiadamiając Komitet Towarzystwa gospodarskiego o tym niepomyślnym rezultacie, prezes Dr. Włodzimierz Kozłowski wyraził swoje ubolewanie. Na Walnem Zgromadzeniu naszego Towarzystwa Towarzystwo gospodarskie we Lwowie reprezentował umyślnie w tym celu przybyły ze Lwowa prezes Dr. Włodzimierz Kozłowski, zaś Komitet Towarzystwa rolniczego krakowskiego reprezentowali prezes Zdzisław hr. Tarnowski i wiceprezes Prof. Dr. Józef Milewski.

Niemniej życzliwego poparcia doznały usiłowania nasze ze strony Zarządów innych Towarzystw rolniczych.

Wdzięczność gorąca należy się wszystkim Towarzystwom i instytucjom rolniczym, które popierają usiłowania nasze, zmierzające do podniesienia rodzimej umiejętności rolniczej. Mamy niezłomne przeświadczenie, że węzły, zacierzgnięte między naszym Towarzystwem naukowo-rolniczym a Towarzystwami rolniczymi będą się zacieśniały coraz bardziej. Tego związku głębszą podstawą jest ten fakt, że podobnie jak nauka i praktyka, choć każda swoim idzie torem, harmonijnie jednak się łączą i obie prowadzą do poznania prawdy i użytkowania jej dla dobra ogólnego ludzkości, tak Towarzystwo naukowo-rolnicze

i Towarzystwa rolnicze, każde swoje odrębne mając zadania, mają jednak cel wspólny: podniesienie rolnictwa w kraju i tem samym dobro jego mieszkańców.

Rezultat wszystkich zabiegów Wydziału, mających na celu rozpowszechnienie wiadomości o Towarzystwie w kołach rolniczych, ilustruje wzrost liczby członków.

W końcu r. 1902 (31 grudnia) liczba członków wynosiła:

dożywotnich, którzy złożyli pełną wkładkę	21
» » » tylko część wkładki	5
zwyczajnych	105
	<hr/>
Razem członków	131

W chwili ogłoszenia ostatniego Sprawozdania (10 marca 1903) liczba członków wynosiła:

dożywotnich, którzy złożyli pełną wkładkę	27
» » » tylko część wkładki	5
zwyczajnych	130
	<hr/>
Razem członków	162

Do dnia Walnego Zgromadzenia liczba członków podniosła się tak, że (w dniu 7 czerwca 1903) wynosiła:

dożywotnich, którzy złożyli pełną wkładkę	33
» » » tylko część wkładki	5
zwyczajnych	160
	<hr/>
Razem członków	198

Z końcem roku 1903 (31 grudnia) liczba członków wynosiła:

dożywotnich, którzy złożyli pełną wkładkę	40
» » » tylko część wkładki	3
zwyczajnych	194
	<hr/>
Razem członków	237

W ciągu zatem r. 1903 przybyło 106 członków, tak że liczba członków w ciągu tego jednego roku zwiększyła

się o 80%; przytem liczba członków dożywotnich urosła w cokolwiek mniejszym stosunku, jak liczba członków zwyczajnych.

Na mocy §. 5 Statutu, członkom zwyczajnym Wydział może obniżyć wysokość opłacanej przez nich wkładki do połowy. Z końcem roku sprawozdawczego było 21 członków zwyczajnych (czyli około 10% ogólnej liczby), którzy z tej ulgi korzystali.

Z pośród 194 członków zwyczajnych, do końca roku 1903 nie uiszcilo wkładki za tenże rok 50 członków, czyli przeszło $\frac{1}{4}$ część¹⁾, zaś 1 członek prosił o wykreślenie go z listy.

O funduszach Towarzystwa zawiera szczegółowe wiadomości poniższe Sprawozdanie kasowe.

¹⁾ Jednakże zaznaczmy, że z pośród tych 50 członków 24-ch uiszcilo wkładkę w pierwszych miesiącach 1904 r., a od znacznej części pozostałych 26 członków spodziewamy się otrzymać wkładkę za pośrednictwem Administracji *Gazety rolniczej*. (Dopisek z d. 14 marca 1904).

**Sprawozdanie kasowe za czas od 1 stycznia do
31 grudnia 1903 r.**

Przychód.

1. Przeniesiona gotówka z r. 1902	1722 kor. 03 hal.
2. Wkładki członków.	
a) za rok 1902	261 kor. 90 hal.
b) » » 1903	2653 » 52 »
c) na » 1904	180 » 13 »
3. Procenta narosłe:	
a) z fund. obrotowego	73 » 51 »
b) z » zakładowego ¹⁾	151 » 64 »

Przychód razem 5042 kor. 73 hal.

Rozchód.

1. Koszta wydawnictwa Roczników	2500 kor. 00 hal.
2. Koszta druków	202 » 00 »
3. Portorya i koszta ekspedycyi Roczn.	497 » 05 »
4. Koszta Walnego Zgromadzenia	16 » 00 »
5. Potrzeby kancelaryjne	63 » 44 »
6. Hektograf	56 » 00 »

Rozchód razem 3334 kor. 49 hal.

¹⁾ Za pierwszą połowę roku od dn. 1 stycznia do 30 czerwca 1903 r.

Przychód	5042 kor. 73 hal.
Rozchód	<u>3334 » 49 »</u>
Pozostałość kasowa	1708 kor. 24 hal.

Bilans z dniem 31 grudnia 1903 r.

Stan czynny.

1. Gotówka w kasie z dn. $31\frac{1}{12}$ 1903	1708 kor. 24 hal.
2. W księżeczce miej. K. O. Nr. 199451 10607	<u>» 87 »</u>
Razem	12316 kor. 11 hal.

Stan bierny.

1. Fundusz zakładowy	<u>10607 kor. 87 hal.</u>
Nadwyżka w gotówce	1708 kor. 24 hal.

Fundusz zakładowy, który w d. 31 grudnia 1902 r. wynosił 6013 kor. 32 hal., w ciągu roku sprawozdawczego urósł o 4594 kor. 55 hal., czyli o przeszło 76%, tak że w d. 31 grudnia 1903 r. wynosił **10.607** kor. **87** hal.

Wzrastanie funduszu zakładowego przedstawia następujące zestawienie. Fundusz ten wynosił:

18 czerwca 1902 r. (I Walne Zgrom.)	3509 kor. 30 hal.
31 grudnia 1902 r.	6013 » 32 »
12 marca 1903 r. (I Sprawozd. Wydz.)	7472 » 12 »
7 czerwca 1903 r. (II Walne Zgrom.)	8969 kor. 32 hal.
31 grudnia 1903 r.	<u>10607 » 87 »</u>

W myśl §. 9. Statutu Wydział zwołał na dzień 8 czerwca 1903 r. II doroczne Walne Zgromadzenie. Odkonano je przy licznych udziale reprezentantów rolnictwa, przybyłych z bliższych i dalszych okolic. Termin był wybrany tak, że rolnicy, którzy przybyli o kilka dni wcześniej, mogli brać udział w Ogólnem Zebraniu Towarzy-

stwa rolniczego krakowskiego, wysłuchać odczytów, ogłoszonych w tem Towarzystwie i zwiedzić targ na bydło rozplodowe, urządzony staraniem krakowskiego Towarzystwa rolniczego.

Na II. Walnem Zgromadzeniu, po zagajeniu go przez prezesa Prof. Dr. Godlewskiego, po przemówieniach reprezentantów rozmaitych Towarzystw i instytucji rolniczych i po odczytaniu protokołu z I. Walnego Zgromadzenia przez sekretarza Prof. Dr. Kazimierza Rogóyskiego, złożyli sprawozdania: 1) z czynności Wydziału i 2) kasowe Prof. Dr. Waleryan Klecki, 3) sprawozdanie redakcji *Roczników nauk rolniczych* Prof. Dr. Stefan Jentys. W dalszym ciągu powzięło Walne Zgromadzenie następujące uchwały, dotyczące się zmiany Statutu lub też natury administracyjnej:

1) zmienić § 7 b) Statutu, według którego:

»Członkiem zwyczajnym Towarzystwa przestaje być każdy, kto nie uiści wkładki do końca roku, pomimo trzechkrotnego upomnienia«

w następujący sposób:

»Członkiem Towarzystwa przestaje być każdy, kto nie uiści w pierwszym kwartale roku następnego wkładki za rok poprzedni, pomimo jednorazowego upomnienia«

2) wprowadzić do Statutu, jako § 21:

»Rachunki Towarzystwa sprawdza komisya kontrolująca, złożona z trzech członków, wybieranych rocznie przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie«¹⁾.

3) Wydawane przez Towarzystwo *Roczniki nauk rolniczych* mają się znajdować w handlu księgarskim i być sprzedawane tomami lub zeszytami. Cenę zeszytów za każdym razem oznaczać będzie Wydział.

¹⁾ Tę uchwałę powzięło Walne Zgromadzenie na wniosek skarbnika.

4) Kwity za opłaconą wkładkę mają być rozsyłane nie osobno, ale przy sposobności rozsyłania *Roczników nauk rolniczych*.

W myśl tych uchwał, Wydział wyjednał zatwierdzenie zmienionego Statutu, które nastąpiło wskutek reskryptu Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 20 sierpnia 1903 L. 102754, a do innych uchwał Walnego Zgromadzenia również się zastosował.

Walne Zgromadzenie dokonało także wyboru komisji kontrolującej za rok 1903, (pp. Henryk Dołkowski, Dr. Stefan Surzycki i Prof. Dr. Józef Milewski) oraz zaprosiło do Komitetu redakcyjnego pp.: Prof. Dr. Edwarda Janczewskiego, Dr. Zdzisława Januszewskiego, Dr. Szczęsnego Kudelkę, Prof. Dr. Kazimierza Rogóyskiego i prezesa Bolesława Wydźgę.

Ożywione debaty wywołał postawiony przez p. Kwiryna Sobieszczańskiego następujący wniosek:

»Wszystkie w przyszłości naukowe prace zależące
»będą od gruntownego w społeczeństwie wykształcenia
»agronomicznego; otóż przedewszystkiem poddajmy dys-
»kusji dziś, czy typ wykształcenia agronomicznego obe-
»cnie jest dostateczny i odpowiedni, a jeżeli nie, — jaki
»ma być.

Po wyczerpującej dyskusji, w której zgodzono się na to, że sprawa wykształcenia rolniczego, zwłaszcza wyższego, wymaga gruntownego i wszechstronnego opracowania, przyjęto wniosek, sformułowany przez Zdzisława hr. Tarnowskiego w następujący sposób:

»Zebranie Towarzystwa dla popierania polskiej nauki
»rolnictwa wzywa Wydział, by w porozumieniu z Komi-
»tetami obu Towarzystw rolniczych krajowych i z Komi-
»tetami innych Towarzystw rolniczych polskich zbadał,
»czy typ wykształcenia agronomicznego obecnie jest od-
»powiedni i dostateczny, a jeżeli nie, — jaki ma być.

»Sprawozdanie z ewentualnymi wnioskami przedłożył
»Wydział na przyszlórocznem Walnem Zebraniu«.

W myśl tej uchwały Wydział zajmował się w drugiej połowie roku 1903 przygotowawczymi czynnościami do opracowania sprawy wyższego wykształcenia rolniczego.

Po ukończeniu obrad uczestnicy Walnego Zgromadzenia zwiedzali zakłady naukowe Studium rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, a mianowicie zakłady i zbiory: rolnictwa, chemii rolniczej, hodowli zwierząt i mleczarstwa, inżynierii rolniczej, rolniczą stacją doświadczalną, oraz pole doświadczalne na Prądniku Czerwonym pod Krakowem i tamże się znajdujący ogród. Wieczorem uczestników Walnego Zgromadzenia, przybyłych z bliższych i dalszych stron, gościnnie podejmował u siebie prezes krakowskiego Towarzystwa rolniczego, Zdzisław hr. Tarnowski.

W końcu wspomnieć nam wypada o czynnościach administracyjnych Wydziału. Pomimo jeszcze niezbyt wielkiej liczby członków Towarzystwa, kancelaryjne agendy są dosyć znaczne. Prowadzi się systematycznie: dziennik, księgę główną kasową i kategornik, dwa kwitariusze (funduszu zakładowego i obrotowego), spis członków i katalog ich kartkowy, księgę adresową członków, kolekcję kwitów, kopiał do korespondencji i t. d.

Dziennik, który zaczęto prowadzić systematycznie w czerwcu r. 1903, wykazuje, że za czas od 15 czerwca do 31 grudnia 1903 a więc że w ciągu mniej więcej pół-roku, załatwiono 98 aktów. Niema wątpliwości, że do prowadzenia kancelaryi potrzebnym jest koniecznie stały i odpowiedzialny urzędnik manipulacyjny. Z podanego powyżej Sprawozdania kasowego widać, że w ciągu roku 1903 na potrzeby kancelaryjne wydano zaledwie 63 kor. 44 hal., z czego 50 kor. na usługę i 13 kor. 44 hal. na drobne wydatki kancelaryjne. Tak małe koszta prowadzenia kancelaryi tłumaczy ta okoliczność, że członkowie Wydziału Towarzystwa, pragnąc oszczędzić Towarzystwu wydatków,

w pierwszych czasach po jego założeniu wzięli na siebie prowadzenie biura, zaś po ostatniem Walnem Zgromadzeniu członek naszego Towarzystwa, p. A d a m K o n o p k a, oświadczył gotowość załatwiania wszystkich agend bezpłatnie. Usługę tę Wydział z wdzięcznością przyjął i do końca roku p. K o n o p k a zajmował się prowadzeniem kancelaryi Towarzystwa, załatwiając wszystkie biurowe czynności manipulacyjne. Nadto zaprowadził p. K o n o p k a wzorową buchalteryę i w rozmaitych kierunkach udzielał bezinteresownie Wydziałowi Towarzystwa swej pomocy.

Za tę prawdziwie obywatelską usługę Wydział Towarzystwa uważa sobie za obowiązek złożyć p. K o n o p c e szczere i gorące podziękowanie. Gdyby jednak — czego się obawiamy, — w przyszłości p. K o n o p k a nie był w możności sprawami Towarzystwa się zajmować, Wydział musiałby wziąć do pomocy stałego płatnego kancelistę i tem samem obciążyć budżet. Podobnie liczyć się trzeba z tem, że w przyszłości Redakcyja *Roczników nauk rolniczych* nie obejdzie się bez stałego płatnego korektora.

Wydział zbierał się na posiedzenia ile razy tego wymagał bieg spraw Towarzystwa. Na wniosek skarbnika zabezpieczono fundusz zakładowy, złożony w krakowskiej miejskiej Kasie Oszczędności (książeczka Nr. 199451) przez zrobienie zastrzeżenia, że kapitał wydany może być tylko prezesowi lub skarbnikowi na podstawie pisma Wydziału Towarzystwa, opatrzonego jego stampilą.

W końcu nadmienimy, że Wydział Towarzystwa w ciągu roku 1903 otrzymał od Prezydium Sekcyi rolnej warsz. Oddz. T. dla pop. r. p. i h. *Prace sekcyi rolnej w roku 1902* oraz Sprawozdanie z czynności za rok 1903 Towarzystwa rolniczego humańsko-lipowieckiego.

Rozpatrując działalność swoją w ciągu drugiego roku istnienia Towarzystwa, Wydział zdaje sobie sprawę, że dotychczas wprowadził w życie tylko małą część tych myśli i zamiarów, które miał, przystępując do pracy. Cała jego działalność sprowadza się do tego, że zorganizował biuro, zainaugurował wydawnictwo naukowe, którego wydał dwa zeszyty, a nadto zajął się czynnościami przygotowawczymi do opracowania sprawy wyższego wykształcenia rolniczego. Nie zajmował się natomiast innymi sprawami około podniesienia nauki rolnictwa, które na mocy statutu znajdują się w obrębie jego działalności: nie wydawał podręczników, nie udzielał stypendyów, nie organizował wykładów lub kursów, ani zbiorowych doświadczeń, ani kongresów naukowo-rolniczych, ani wycieczek zbiorowych po gospodarstwach krajowych lub zagranicznych. Nie sądzimy jednak, aby można było z tego powodu Wydziałowi stawiać zarzuty. Działalność swoją musiał Wydział zastosować do środków, jakimi rozporządzał, a środki te jeszcze są tak małe, że nawet byt rozpoczętego wydawnictwa nie jest jeszcze zapewniony, mimo zredukowania do minimum kosztów administracyjnych. Procent od funduszu zakładowego nie wystarcza na opłacenie urzędnika manipulacyjnego, a gdyby nawet członkowie Wydziału sami pracę tę na siebie wzięli, tak iżby można było ten procent (stanowiący jedyne pewne źródło dochodu) całkowicie użyć na wydawnictwo, to moglibyśmy wydać za ledwie jeden zeszyt raz na 3 lata. Jeżeli możemy wydawać zeszyty *Roczników* częściej, to tylko dzięki wkładkom członków zwyczajnych; ale wobec nieregularności w ich opłacaniu, na osiągniętą z tego źródła kwotę z całą pewnością liczyć nie możemy.

Jak widzimy, nawet byt wydawnictwa *Roczników* jeszcze nie jest zabezpieczony. Wobec tego na razie nawet niepodobna myśleć o innych działaniach.

Pamiętajmy jednak, że to dopiero drugi rok istnienia naszego Towarzystwa. Jeszcze nie jest ono dostate-

cznie znane w całym kraju i nie mogło powszechnego zainteresowania obudzić. Mimo to, zbiorowe nasze usiłowania, a zwłaszcza ofiarność rolników, wydały przecie jakieś owoce. Sprawily one, że Towarzystwo, dotychczas wyłącznie na samopomocy oparte, nietylko formalnie istnieje, ale faktycznie żyje i działa. Uzbieraliśmy przeszło 10.000 kor. żelaznego kapitału, rozpoczęliśmy wydawać pierwsze w języku polskim czasopismo naukowo-rolnicze, które ma jednoczyć całą produkcję naukową w dziedzinie nauk rolniczych u nas i obudziliśmy pewne zainteresowanie w szerokich kołach naszych rolników.

Pragniemy, aby nasze Wydawnictwo nie tylko skoncentrowało cały naukowo-rolniczy ruch polski, ale nadto aby go także ożywiło i pobudziło, aby się przyczyniło do wytworzenia nowych pracowników w zakresie nauk rolniczych, bo tych pracowników, specjalistów w rozmaitych gałęziach gospodarstwa wiejskiego coraz więcej potrzebujemy i potrzebować będziemy. Większa liczba tych pracowników pozwoli z czasem realizować i inne cele, dla których Towarzystwo zostało założone, a których przeprowadzić nie może sam tylko Wydział, złożony z pięciu członków, z których każdy oprócz tego obciążony jest licznymi pracami naukowymi i zawodowymi.

W działaniu swoim Wydział stara się być jak najbardziej oględnym i trzeźwym. Wiedząc, że niewiele dokona ten, kto zbyt wiele odrazu żąda, Wydział nie rozprasza swoich działań w rozmaitych kierunkach, ale ogranicza je na razie do jednego: *Roczników nauk rolniczych*. Obecnie zresztą inaczej postępować nie może, bo fundusze albo raczej ich brak mu na to nie pozwalają. Ale to nie znaczy, aby Wydział nie oceniał tego, że dla działalności Towarzystwa szerokie, nieskończone szerokie jest pole. Pragniemy, aby bardzo skromna nasza działalność, raczej dopiero próba, była początkiem stworzonej przez rolników polskich — polskiej Akademii umiejętności rolniczych, która kiedyś takie będzie miała dla rolnictwa

naszego zasługi, jakie ma dziś nasza Akademia Umiejętności dla nauki czystej, która będzie wysyłała stypendystów za granicę, będzie wydawała liczne dzieła naukowe i popularne rolnicze, będzie zakładała muzea i wzorowe pracownie, będzie dawała zatrudnienie specjalistom, jej kosztem wykształconym, którzy w różnych działach pracować będą dla dobra krajowego rolnictwa, a kraj nasz, który kiedyś nazywano śpichlerzem Europy, stanie się wytwórcą i śpichlerzem nauki rolnictwa, które było i niezawodnie będzie i w przyszłości tą podwaliną naszej egzystencji, dobrobytu a nawet kultury.

Te idealne cele przyświecać nam będą na przyszłość, jak i dotąd. W praktyce jednak wolimy postępować krok za krokiem, ograniczając zadanie do tego, co przy środkach, jakimi rozporządzamy, wykonać się da, i składając wedle najlepszej naszej możliwości pierwsze cegiełki pod budowę tego gmachu, który wyobraźnia ukazuje nam we mgłach przyszłości.

W Krakowie, dnia 14 marca 1904 r.

Wydział Towarzystwa:

Prezes

Emil Godlewski
prof. Uniw. Jagiell.

Wiceprezes

Józef Mikułowski-Pomorski
prof. Akad. roln. w Dublanach

Skarbnik

Walerjan Klecki
prof. Uniwersytetu Jagiell.

Członkowie Wydziału:

Stefan Jentys
prof. Uniw. Jagiell.

Kazimierz Rogóyski
prof. Uniw. Jagiell.

Spis członków Towarzystwa.

I. Członkowie dożywotni.

Bojanowski Michał	Mańkowski Emeryk
Buszczyński Konstanty	Natanson Michał
Chaniewski Stanisław	Niemojowski Jan Nepomu- cen
Chełchowski Stanisław	Orłowski Józef
Hr. Czapski Jerzy	Orzechowicz Bolesław
Czarnomska Helena	Pawlikowski Jan Gwalbert
Ks. Czartoryski Witold	Poleski Michał
Czekanowski Stanisław	Popiel Waław
Ks. Czetwertyński Seweryn	Przewłocki Konstanty
Florkowski Tadeusz	Rada Towarzystwa roln. kie- leckiego
Frommel Juliusz	Sobieszczański Kwiryn
Górski Franciszek	Sokołowski Leon
Górski Ludwik	Starorypiński Bruno
Janasz Aleksander	Struszkiewicz Władysław
Jastrzębski Włodzimierz	Hr. Tarnowski Zdzisław
Kleniewski Jan	Towarzystwo bratniej pomo- cy słuchaczy Akademii rol. w Dublinach
Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego	Thugutt Stanisław
Komitet c. k. Towarzystwa gospod. galicyjskiego	Hr. Tyszkiewicz Józef
Kółko rolników Wszechnicy Jagiellońskiej	Wydzga Bolesław
Kumanowski Feliks	Ziemięcki Zygmunt
Lutosławski Jan	Hr. Żółtowski Stanisław.
Hr. Łubieński Stanisław	

II. Członkowie zwyczajni.

Bagniewski Michał	Brodnicki Bolesław
Bandrowski Franciszek	Brownsford Kazimierz
Baraniecki Maryan	Brzeziński Jozef
Bączkowski Aleksander	Bujwid Odo
Berezowski Andrzej	Burzyński Tadeusz
Bernstein Józef	
Białosuknia Witold	Centralne Tow. gosp. w Po- znaniu
Bielski Edmund	Cielecki Zaremba Artur
Bonkowiec Sittauer Oskar	

Cieszewski Zygmunt
Chłapowski J.
Choromański Józef
Chrzanowski Bronisław
Chrzanowski Jan
Chrzanowski Zygmunt
Cyprysiński Kazimierz
Czapliński Ludwik
Czekanowski Stanisław
Czermiński Stefan
Czecz Karol de Lindenwald

Hr. Dębicki Karol
Dłużewski Karol
Dobrski Maksymilian
Dobrzański Antoni
Dołkowski Henryk
Domaradzka Antonina
Domaradzki Adam
Domaszewski Jan
Družbacki Feliks
Dziedzicki Adam
Dzierżawski Mieczysław

Gajewski Wacław
Gaszyński Konstanty
Głogowski Henryk
Godlewski Emil
Gościecki Czesław
Górski Antoni
Grabski Władysław
Groblicki Aleksy
Grużewski Bronisław

Helbich Stefan
Hewel Jan
Huppenthal Karol

Ihnatowicz Zygmunt

Jackowski Tadeusz
Jagiellowicz Władysław
Jakobson Stefan
Janczewski Edward

Jankowski Teodor
Janowski Bronisław
Januszewski Z.
Jasiński Konstanty
Jaworski Zygmunt
Jentys Stefan
Jordan Adam

Karczewski Kazimierz
Karpiński Adam
Karpiński W.
Karpiński Władysław
Karwowski Władysław
Kiniorski Maryan
Klecki Waleryan
Konopka Adam
Konopka Stefan
Korsak Stefan
Kosielski Bronisław
Kosiński Ignacy
Kosko Jan
Kosko Marya
Kosko Stefan
Kowalski Tadeusz
Kowalski Wiktor
Kozłowski Włodzimierz
Kółko rolnicze sandomierskie
Krzyżanowski Adam
Krzyżanowski Adam
Krzyżanowski Karol
Kudelka Szczesny
Kudelka Tadeusz

Laurysiewicz Władysław
Leśniowski Stanisław
Leszczyński Hilary
Lubomęski Władysław

Ławrynowicz Stanisław
Łomżyńskie Tow. roln.
Hr. Łoś August
Łoziński Apollon
Łoziński Władysław

Makomaski Feliks
Mańkowski Józef
Maurizio Edward
Mazaraki Tadeusz
Mazaraki Władysław
Mazurkiewicz Gustaw
Miączyński Bolesław
Mierzejewski Marcin
Mieszkowski Wojciech
Moczulski Stefan
Molsdorff Bronisław
Mościcki Konrad
Moszczeński Stefan
Morawski Witold

Nawrocki Sylwin
Nowak Julian

Oddział Tow. gosp. gal.
w Przemyślu
Oddział Tow. gosp. gal.
w Tłumaczu
Olędzki Jan
Ostaszewski Stanisław

Pawlik Stefan
Pietrzak Stanisław
Piliński Kazimierz
Pomorski-Mikułowski Jan
Pomorski-Mikułowski Józef
Postawka Stanisław
Prek Henryk
Prezes Kółka rolników
Wszotechnicy Jagiellońskiej
Pruszek Władysław
Przanowski Leon
Przyłuski Franciszek
Puławski Józef

Raciborski Maryan
Rackowski Feliks
Rada Oddziału bełzko-sokal-

skiego c. k. Towarzystwa
gosp. gal.
Rada Oddziału łańcucko-ja-
rosławskiego c. k. Tow.
gosp. gal.
Rada Oddziału stryjsko-ży-
daczowskiego c. k. Tow.
gosp. gal.
Rada Oddziału tarnopolskie-
go c. k. Tow. gosp. gal.
Redakcyja »Gospodarza«
Rogóyski Kazimierz
Rogóyski Stanisław
Rolle Józef
Romer Eugeniusz
Hr. Rostworowski Antoni
Hr. Rostworowski Jerzy
Hr. Rostworowski Michał
Różycki Tadeusz
Rudziński Dyonizy
Rulikowski Józef
Rulikowski Kazimierz
Rutowski Klemens
Rübenbauer Zygmunt
Ryx Jerzy
Rzewuski Romuald
Rzętkowski T.

Sakowicz Jarosław
Sembrat Franciszek
Sempołowski Antoni
Siekłucki Tomasz
Sikorski Jan Feliks
Sikorski Tadeusz
Skrodzki Józef
Stacya doświadczalna
w Chojnowie
Stawiarski Waleryan
Steingraber Gustaw
Surzycki Stefan
Suszyński Alfred
Szczepański Michał
Sztolerman Zdzisław

Szulczewski Włodzimierz
Szyszyłowicz Ignacy

Tański Kazimierz
Tomalski Jakób
Towarzystwo okręgowe
roln. w Bochni
Towarzystwo okręgowe
rolnicze w Dębicy
Towarzystwo okręgowe
rolnicze nowo-sądeckie
Towarzystwo roln. płockie
Turnau Jerzy
Turowski Wincenty
Turski Karol
Tylicki Stanisław

Wańkowicz Czesław
Wasung Jan

Ks. Węgrzynowicz Dyonizy
Wąsowicz Hipolit
Wieniawski Antoni
Wilski Ignacy
Wielowieyski Jan
Wojciechowski Mikołaj
Wolmer de Polenta
Kazimierz
Wolski Jan
Woźniakowski Maryan
Wroński Stanisław
Wysocki Teofil

Załęski Edmund
Zarząd główny dóbr Ordyna-
ta Adama hr. Krasińskiego
Zieliński Ludwik
Zieliński Zdzisław
Zwolanowski Adolf

Zgłoszenia na członków przyjmuje:

Wydział Towarzystwa dla popierania polskiej
nauki rolnictwa.

Kraków, Grodzka 53, Collegium juridicum.

Opłatę za *Roczniki nauk rolniczych* od abonentów w Ce-
sarstwie rosyjskiem i Królestwie Polskiem przyjmuje także
Administracya *Gazety rolniczej*, Warszawa, ulica Złota 24.
